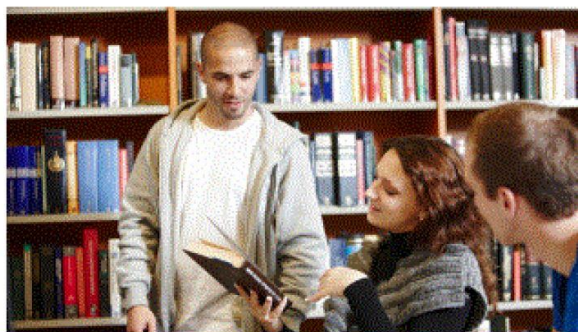
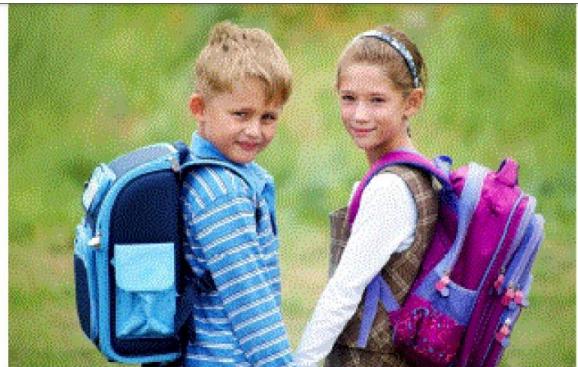

Fylkesmannen i Aust-Agder

Kommunereform i Aust-Agder 2014 - 2016

Lokal veileder («Fylkesmannens jungelveileder»)

Arendal, 19.01.2015

INNHold		
Innledning	Side	3
1. OM REFORMBEHOVET	Side	4
-Kort om norske kommuner og verdenen rundt oss	Side	4
-Om reformbehovet	Side	4
2. MÅL OG RAMMER FOR REFORMEN	Side	6
-Overordnede mål for reformen	Side	6
-Flere «delreformer» i reformarbeidet	Side	7
-Andre avklaringer om Stortingets rammer for reformen	Side	7
3. OPPDRAGET TIL KOMMUNENE	Side	8
-Kommunenes utredningsansvar	Side	8
-Utgangspunkt for lokale utredninger	Side	8
-Eksempler på innhold i en lokal utredning	Side	10
4. OM MEDVIRKNING OG INNBYGGERDIALOG	Side	12
-Om inndelingslova	Side	12
-Om alternative måter å gjennomføre høringer på	Side	12
5. MILEPÆLER, FASER OG FORMALITETER I KOMMUNE-REFORMARBEIDET	Side	13
-Nasjonal framdriftsplan med milepæler	Side	13
-Anbefalt lokal framdriftsplan med milepæler	Side	14
-Om formaliteter knyttet til kommunesammenslåing	Side	15
-Kort om gjennomføringsfasen	Side	15
6. ØKONOMISKE RAMMER OG VIRKEMIDLER FOR REFORMEN	Side	16
-Økonomiske virkemidler fra statlig hold	Side	16
7. FYLKESMANNENS ROLLE OG OPPGAVER I REFORMARBEIDET	Side	17
-Nærmere om Fylkesmannens rolle og oppgaver i arbeidet	Side	17
-Om Fylkesmannens prosjektorganisering	Side	18
-Kontaktpersoner hos Fylkesmannen	Side	19
8. ANDRE AKTØRER I REFORMARBEIDET	Side	19
-Kommunesektorens organisasjon (KS)	Side	19
-Distriktssenteret KDU	Side	20
-Aust-Agder fylkeskommune	Side	20
9. RAPPORTER, UTREDNINGER OG VERKTØY	Side	20
-Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)	Side	20
-Distriktssenteret (KDU)	Side	21
-Kommunesektorens organisasjon (KS)	Side	21
-Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner	Side	21
-Fylkesmannen i Aust-Agder	Side	21
10.AVSLUTTENDE KOMMENTAR	Side	22
VEDLEGG	Side	23

INNLEDNING

It´s a jungle out there...

Kommunene har svært mange oppgaver, daglige utfordringer og gjøremål, ja det kan oppleves som rene jungelen å komme igjennom alt og ha oversikt på alle felt! Nå pålegges kommunene også en ny utfordrende utredningsoppgave om framtidig kommunestruktur, og det blir enda mer å sette seg inn i! Det er etter hvert mye tilgjengelig materiale om dette emnet, ja også det er i ferd med å bli rene jungelen av informasjon. Det kan være vanskelig å få en grunnleggende oversikt over temaet og hva som finnes av nyttig informasjon og hjelpemidler for å kunne orientere seg og komme godt i gang med de lokale prosessene.

Denne veilederen, med kallenavn «Fylkesmannens jungelveileder», er tenkt som en kortfattet innføring i bakgrunnen for og rammene for kommunereformen. Videre tar den for seg hva reformarbeidet vil innebære for kommunene i Aust-Agder, anbefalt tidsløp og det gis henvisninger til det mest sentrale av faktainformasjon og verktøy knyttet til dette arbeidet. Hva slags rolle Fylkesmannen i Aust-Agder skal ha overfor kommunene skisseres også.

Hovedmålgruppen for veilederen er kommunepolitikere og kommuneansatte som har oppgaver knyttet opp mot reformarbeidet. Veilederen vil bli oppdatert gjennom prosessen og lagt ut på fylkesmannens hjemmeside. Vil noen bruke noe av det som er skrevet i veilederen inn i sine lokale utredninger er en velkommen til det!

Ved å lese veilederen er intensjonen at du som leser ikke må gå til mange andre kilder for å ha en rimelig god grunnleggende oversikt på temaet «kommunereform», og hva det innebærer av arbeid for din kommune framover. Men, veilederen er ikke uttømmende, for den ekstra interesserte finnes det mer der ute i «jungelen».....

Lykke til med arbeidet!

Med vennlig hilsen

Øystein Djupedal
Fylkesmann i Aust-Agder

1. OM REFORMBEHOVET

Kort om norske kommuner og verdenen rundt oss

Det er i dag 428 kommuner i Norge, og disse kommunene varierer betydelig i både befolkning og størrelse.

Størrelse i befolkning	Små kommuner (under 5 000)	Mellomstore kommuner (5 - 20 000)	Store kommuner (over 20 000)
Antall kommuner	228	147	53

I europeisk målestokk er norske kommuner ikke spesielt små, men de nordiske kommunene har betydelig flere og større oppgaver enn i mellom- og søreuropeiske kommuner. Sammenlignet med kommunene i våre nordiske naboland, er norske kommuner relativt små.

Om reformbehovet

Hvorfor har dette «maset» om kommunereform kommet med stor styrke? Er det virkelig behov for å endre kommunekartet i Norge nå? Så langt i debatten vet vi at det er en del forskjellige oppfatninger om det er et slikt behov. Det som det ikke hersker noe uenighet om, er at det norske samfunnet har gjennomgått store endringer siden forrige store strukturgjennomgang på 1960-tallet. Og mye er i fortsatt endring. Mange av disse endringene har påvirket rammebetingelsene for kommunenes virke, og vil også få konsekvenser for den framtidige utviklingen. Sentrale endringstrekk er:

Økt folketall og sentralisering har preget Norge siden 1960-tallet. Veksten har i stor grad kommet i kommunene med høyt innbyggertall, mens det har vært en betydelig nedgang i kommunene under 4 000 innbyggere. Det har foregått en betydelig sentralisering av befolkningen med vekst i tettsteder og byer. Mye av veksten framover vil etter prognosene komme i de store og mellomstore byregionene. Dette vil gi store utfordringer knyttet til behov for nye boliger, barnehager, skoler og transportinfrastruktur i disse regionene. Samtidig vil kommunene med folketallsnedgang også møte økte utfordringer. Alderssammensetningen varierer, og ikke minst har antall eldre økt. Fram mot 2040 vil antall personer over 67 år bli fordoblet. Dette vil gi store utfordringer for kommunene, trolig aller mest for de minste kommunene.

Globalisering har bidratt til nedbygging av tradisjonell industri og vekst innen kompetanseintensive næringer, næringer som i størst grad har kommet i de større byene.

Nye arbeidsformer og ny teknologi har gitt høyere krav til utdanning og kompetanse i befolkningen og har betydd betydelig bruk av digitale verktøy. Dette preger også i stor grad offentlig sektor.

Transportinfrastrukturen og tilgang på kjøretøyer har endret seg svært mye og gitt folk og næringsvirksomheter kraftig økning i sin rekkevidde. Økt mulighet for pendling har gitt regionforstørring og mer regional integrasjon. Denne utviklingen har ført til at i mange områder av landet er det mindre samsvar mellom de administrative og de faktisk funksjonelle inndelingene. De fleste funksjonelle samfunnsutviklingsområdene dekker i dag flere kommuner, noe som ofte vanskeliggjør en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, f.eks knyttet til arealbruk. For mange av landets innbyggere lever livet uavhengig av kommunegrenser. De krysser daglig eller jevnlig kommunegrenser i forbindelse med skolegang, arbeid, handel, fritidssysler, kulturelle opplevelser mv. Det vi kan kalle «Hverdags-regionen» til mange innbyggere er noe annet enn de faktiske kommunegrensene vi har i dag. Innbyggerne gis dermed ikke mulighet for å påvirke utviklingen i de ulike områdene de lever og ferdes i til daglig gjennom de tradisjonelle demokratiske kanalene.

Betydelig videreutvikling av velferdsstaten med stadig flere offentlige tjenester. For 50 år siden var den kommunale oppgaveporteføljen svært begrenset sammenlignet med dagens omfattende oppgaver. I framtiden trenger kommunene økt kapasitet og økt spesialisert kompetanse (f.eks innen eldreomsorg). Befolkningens forventninger og krav til de offentlige tjenestene har også økt.

Økende rettsliggjøring og sterkere statlig detaljstyring av kommunene. Dette øker også kravet til kompetanse og det reduserer den lokale politiske handlefriheten.

Kraftig økning i bruk av interkommunalt samarbeid som verktøy for å møte krav og behov. Samarbeid har vært nyttige verktøy for mange kommuner, men samtidig er mange av de interkommunale tjenestene under mindre direkte politisk styring i de enkelte kommunene enn andre tjenester.

På bakgrunn av bl.a. forholdene skissert ovenfor mener Stortinget at det nå er behov for at det norske samfunnet tar en grundig gjennomgang av kommunestrukturen. Det er også viktig at kommunestrukturen ikke vanskeliggjør framtidige oppgaveendringer og reformer, og den bør innrettes slik at kommunene er så godt som mulig rustet for tiårene som ligger foran oss.

Et flertall på Stortinget sluttet seg 18. juni 2014, ved behandlingen av Kommuneproposisjonen 2015, til Regjeringens forslag om å gjennomføre en kommunereform. Kommunene er gitt oppgaven med å vurdere om kommunesammenslåing er aktuelt for den enkelte kommune. Fylkesmennene er gitt en rolle som tilrettelegger og koordinator for reformprosessene. Kommunene er bedt om å gjøre sine vedtak innen utgangen av mai i 2016. Stortinget skal behandle en samlet sak om ny kommunestruktur i juni 2017, og nye kommuner er tenkt å være etablert senest fra 2020.

2. MÅL OG RAMMER FOR REFORMEN

Overordnede mål for reformen

Følgende overordnede mål for reformen er skissert fra Stortinget:

- 1 Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne.**
- 2 Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.**
- 3 Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner.**
- 4 Styrket lokaldemokrati.**

Noe mer konkretisert fra regjeringen innebærer dette følgende:

1. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Større kommuner med bedre kapasitet og kompetanse vil legge til rette for gode og likeverdige tjenester over hele landet. Større fagmiljø vil gi mer stabile arbeidsmiljø, bredde i kompetansen og en bredere tiltaksportefølje, særlig i små og spesialiserte tjenester.

2. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling

Kommunesektoren skal bli bedre i stand til å løse nasjonale utfordringer. Reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet- og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Det er ønskelig at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.

3. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner

Større kommuner vil ha større ressursgrunnlag og kan også ha en mer variert befolknings- og næringssammensetning. Det gjør kommunene mer robuste overfor uforutsette hendelser og utviklingstrekk. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk innenfor begrensede økonomiske rammer.

4. Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver

Større og mer robuste kommuner kan få flere oppgaver. Dette vil gi økt makt og myndighet til kommunene, og dermed økt lokalt selvstyre. Større kommuner vil også redusere behovet for interkommunale løsninger. Færre og større kommuner som gjennomfører en velferdspolitik i henhold til nasjonale mål, vil redusere behovet for statlig detaljstyring. Kommunene vil slik få større frihet til å prioritere og til å tilpasse velferdstilbudet til innbyggernes behov.

Flere «delreformer» i reformarbeidet

Under paraplyen «kommunereform» er det flere vesentlige forhold som gjelder kommunenes rammevilkår som skal utredes i årene fram til og med 2017.

Kommunestrukturen: Selve kommuneinndelingen skal utredes og diskuteres, og det er denne oppgaven hvor kommunene i størst grad vil bli involvert i|. Stortinget skal behandle den nye strukturen våren 2017 i en egen lovproposisjon.

Oppgavene til kommunene: I løpet av våren 2015 vil det bli lagt fram en stortingsmelding der oppgaver til nye og større kommuner vil bli gjennomgått. I denne meldingen skal også ulike retninger for utviklingen av det regionale folkevalgte nivået (fylkeskommunen) drøftes. En samlet lovproposisjon om nye oppgaver tas det sikte på å legge fram sammen med proposisjonen om ny kommunestruktur våren 2017.

Finansieringen av kommunene: Inntektssystemet for kommunene skal også gjennomgå i denne perioden og skal sees i sammenheng med kommune-reformen. Det er flere elementer av inntektssystemet som skal under lupen. Dette gjelder «smådriftsulemper» som i dag sees på som en ufrivillig kostnad som kommunene i inntektssystemet kompenseres fullt ut for. Videre vil utformingen av de regionalpolitisk begrunnede tilskuddene (som småkommune-tilskudd, distriktstilskudd Sør-Norge og storbytilskudd) bli vurdert. Fordelingen mellom skatteinntektene og de andre inntektene skal også vurderes, Regjeringen ønsker at kommunene skal beholde mer av skatteinntektene enn i dag.

Andre avklaringer om Stortingets rammer for kommunereformen

Andre sentrale avklaringer om rammene for reformen er:

Frivillighet: Stortinget legger til grunn at sammenslåinger som er basert på lokale ønsker og frivillighet vil gi de beste resultatene. Frivillighet er derfor et grunnleggende premiss for arbeidet med kommunereformen. Stortingsflertallet mener at kommuner som konkluderer med at det ikke er aktuelt med sammenslåing må respekteres. Forutsetningen er at det er gjennomført en nødvendig utredning, gjort en helhetlig vurdering og innhentet innbyggernes synspunkter.

Stortinget har likevel skissert at det i spesielle tilfeller kan bli gjort vedtak som avviker fra frivillighetsprinsippet og de lokale vedtak. Dette vil kunne være aktuelt i helt spesielle situasjoner der enkeltkommuner ikke må kunne stanse endringer som er hensiktsmessige ut fra regionale hensyn. Et eksempel på et slikt unntak kan være en situasjon der tre kommuner i en region støtter en sammenslåing, mens den fjerde kommunen sier nei.

Kommunestørrelse: Kommunal- og moderniseringsdepartementet (heretter kun betegnet som KMD) har nedsatt et ekspertutvalg (Vabo-utvalget) knyttet til reformen. Dette utvalget har nå levert sine utredninger. For å sikre en god oppgaveløsning mener utvalget at kommunene bør ha minst 15 - 20 000 innbyggere i nye sammenslåtte kommuner.

Stortinget har i sin behandling av grunnlaget for reformen *ikke* stilt noe slikt absolutt krav til innbyggertall. Statsråden har også vært tydelig på dette. Det er sagt at kommunereformen må ta hensyn til Norges mangfoldige geografi, ikke minst fordi store avstander mellom annet skaper problemer for politisk representativitet. Det vil etter reformen trolig fremdeles eksistere mindre kommuner. KMD vil utrede en generell lovhjemmel for å pålegge interkommunalt samarbeid. Dette vil kunne være en løsning i de tilfeller hvor avstandsulempene er så store at kommunene ikke finner det tilrådelig med sammenslåinger. De kommunene som anser avstandsulempen som en særlig stor utfordring, må vurdere dette særskilt i de lokale prosessene.

Generalistkommuneprinsippet: Dette prinsippet innebærer at alle kommunene i landet, uavhengig av størrelse, er pålagt de samme oppgavene og gitt de samme lovmessige rammene for organisering og styring. Generalistkommuneprinsippet vil også være utgangspunktet for kommunereformen. Kommuneproposisjonen skisserer at dersom reformen ender med en kommunestruktur hvor kommunene er av svært varierende størrelse, vil spørsmål om pålagt interkommunalt samarbeid og oppgavedifferensiering hvor de største kommunene kan få nye oppgaver, bli aktualisert.

3. OPPDRAGET TIL KOMMUNENE

Kommunenes utredningsansvar

Stortinget har gitt kommunene et utredningsansvar som innebærer at alle kommuner skal vurdere og avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner. Dette skal det fattes vedtak om innen utgangen av 1.halvår 2016. Brev til landets ordførere med invitasjon til å delta i kommunereformprosessen ble sendt fra statsråd Jan Tore Sanner 08.08.14, se vedlegg 1 hvor brevet er gjengitt i sin helhet.

Utgangspunkt for lokale utredninger

Fra KMD sies det at de lokale prosessene må ta utgangspunkt i målene som er satt for reformen (se kapittel 2), og at ekspertutvalgets kriterier for god kommunestruktur og utvalgets anbefalinger bør gi et godt grunnlag for gode og grundige diskusjoner, vurderinger og vedtak lokalt.

Ekspertutvalget har arbeidet fram kriterier som skal ivareta både lokale, regionale og nasjonale hensyn. Likeverdige tjenester med god kvalitet, effektiv ressursbruk, rettssikkerhet, ivaretagelse av helhetlig areal- og transport-interesser tilpasset klima- og miljøhensyn er viktige samfunnsmessige hensyn.

Videre at det legges til rette for en positiv utvikling både i lokalsamfunn og storsamfunn. At kommunene har betydningsfulle oppgaver og at staten legger til rette for rammestyring er sentralt for et godt lokaldemokrati og et levende lokalt folkestyre. Med utgangspunkt i disse samfunnsmessige hensynene valgte ekspertutvalget å vektlegge ett sett av kriterier knyttet til hver av de fire rollene som kommunene forutsettes å ivareta; **rollen som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena**. Kriteriene er som følger:

Ekspertutvalgets kriterier for god kommunestruktur	
1.	Tilstrekkelig kapasitet
2.	Relevant kompetanse
3.	Tilstrekkelig distanse
4.	Effektiv tjenesteproduksjon
5.	Økonomisk soliditet
6.	Valgfrihet
7.	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
8.	Høy politisk deltakelse
9.	Lokal politisk styring
10.	Lokal identitet

Nedenfor er det vist sammenhengen mellom de **samfunnsmessige hensyn** og de **kriteriene** som er lagt til grunn for kommunenes **ulike roller**.

Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
TJENESTEYTING	
-Kvalitet i tjenestene -Effektiv bruk av samfunnets ressurser -Likeverdighet	-Tilstrekkelig kapasitet -Relevant kompetanse -Effektiv tjenesteproduksjon -Økonomisk soliditet -Valgfrihet -Statlig rammestyring
MYNDIGHETSUTØVELSE	
-Rettsikkerhet	-Tilstrekkelig kapasitet -Relevant kompetanse -Tilstrekkelig distanse
SAMFUNNSUTVIKLING	
-Helhetlig ivaretagelse av areal- og transport-interesser tilpasset klima og miljøhensyn -Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	-Funksjonelle samfunnsutviklingsområder -Tilstrekkelig kapasitet -Relevant kompetanse
DEMOKRATISK ARENA	
-Betydningsfulle oppgaver og rammestyring -Lokal politisk styring -Levende lokalt folkestyre -Aktiv lokal politisk arena	-Høy politisk deltakelse -Lokal politisk styring -Lokal identitet -Bred oppgaveportefølje -Statlig rammestyring

Nærmere bakgrunn for kriteriene er å finne i kommuneproposisjonens meldingsdel om kommunereformen, se lenke [Kommuneproposisjon 2015 - meldingsdel om kommunereform](#) eller ekspertutvalgets sluttrapport, se lenke [Kommunaldepartementets ekspertutvalg \(VABO\), Kriterier for god kommunestruktur, sluttrapport](#)

Eksempler på innhold i en lokal utredning

Med utgangspunkt i ekspertutvalgets innspill og andre viktige lokale forhold kan en lokalt ha overskrifter og stikkord (ikke uttømmende) med tanke på innhold som vist under. Dette er ikke en fasttømmret mal. Den enkelte kommune må selv vurdere hva en vil vektlegge og om det er andre forhold som bør tas med. KMD har også laget en egen veileder for utredning og prosess, se lenke: [Veien mot ny kommune - veileder fra KMD for utredning og prosess](#).

Status for kommunen i dag:

Karakteristiske trekk ved kommunen (f.eks. demografi, næring, pendling, økonomi, levekår og folkehelse, skoleresultater).

Kommunen som tjenesteyter:

-Utfordringer knyttet til demografi, kompetanse, rekruttering, økonomi i dag og i framtiden.

Kommunen som myndighetsutøver:

-Utfordringer mht. kapasitet og kompetanse, juridisk kompetanse.
-Saksbehandlingstid, omfang på klager, habilitetsutfordringer.
-Framtidige utfordringer innen dette temaet.

Kommunen som samfunnsutvikler:

-Situasjonen mht. befolkningsutvikling, næringsutvikling.
-Utfordringer mht. å fremme en langsiktig og helhetlig utvikling for kommunen og regionen som helhet.
-Hvilke utfordringer krever felles løsninger på tvers av eksisterende kommunegrenser.
-Framtidige utfordringer innen temaet.

Kommunen som demokratisk arena:

-Rekruttering og engasjement i det lokale politiske arbeidet.
-Valgdeltakelse.
-Lokal politisk styring; overordnet styring eller detaljstyring?
-Forholdet saksmengde vs. tid til politisk arbeid.
-Framtidige utfordringer innen temaet.

Beskrivelse av eksisterende interkommunale samarbeid:

-Omfang av samarbeid.
-Sterke og svake sider ved samarbeidene.

Avstandsmessige forhold:

-Hva er avstandene og reisetidene til eget kommunesenter og kommune-

sentrene i nabokommuner med dagens transportinfrastruktur.

-Vurderes disse avstandene/reisetidene å innebære så store ulemper for så store deler av kommunens innbyggere at de vanskeliggjør en kommunesammenslåing i dagen situasjon?

Eksempel på andre overordnede spørsmål til vurdering og evt. diskusjon

-Hvor godt tror en at kommunen klarer å stå alene i et 20-30 års perspektiv?

-Er kommunen avhengig av nabokommuner for å levere lovpålagte oppgaver?

-VABO-utvalget mener at et tett integrert arbeidsmarked bør utgjøre en kommune, er pendlingen fra kommunen til regionens senterkommune(r) så stor at dette kan tale for sammenslåing?

-Hvor omfattende kan interkommunale samarbeid være før samarbeidsulempene blir større enn samarbeidsfordelene?

-Hvilken gjennomføringsevne har kommunen, greier en å nå målene en setter seg i kommuneplanen og annet planverk?

-Hva kreves for å nå målene, og hvilke effekter kan en i så fall oppnå gjennom å bli en del av en større kommune?

-Vurderes kommunens innbyggere til å være identitetsmessig modne til å slå sammen med en eller flere andre kommuner (føler innbyggerne på tvers av kommunegrenser at de hører sammen, er «i samme båt»)?

Hva er det en ønsker å oppnå med en evt. kommunesammenslåing:

-Er det for å få et bedret tjenestetilbud?

-Er det for å få sterkere fagmiljø?

-Er det for å bli en mer attraktiv kommune som kan tiltrekke seg innbyggere og arbeidsplasser?

-Er det for å få bedret infrastruktur?

-Er det for å bli mer slagkraftig regionalt og nasjonalt?

Ulemper ved en sammenslåing:

-Hvilke ulemper ser en ved en sammenslåing og er det noen aktuelle virkemiddel for å redusere disse ulempene?

Er det aktuelt med grensejusteringer eller oppdeling av kommunen?:

-I tillegg til sammenslåing av eksisterende kommuner, kan grensejusteringer og oppdeling av kommuner bli aktuelt. Lokale spørsmål om dette **skal** tas opp i reformprosessen og ikke som egne prosessløp.

Alternativer for egen kommune i framtida og konsekvenser ved disse:

-O-alternativ, dvs. å fortsette som dagens kommune, evt. med grensejusteringer, og hvilke konsekvenser på sikt tror en slik løsning har?

-Aktuelle partnere for sammenslåing, dvs. hvilke alternativer ser en for seg og konsekvenser ved disse. I denne sammenhengen bør en være nøktern med tanke på hvor mange alternativer en vil vurdere, dette basert på hvilke alternativ som vurderes til å være realistiske.

Den lokale utredningen må kunne ut i en kommunestyrebehandling hvor det fattes vedtak om hvilke alternativer (0-alternativet eller ett eller flere sammenslåingsalternativ) som en vil gå videre med. Hvordan innbyggerne skal informeres og høres bør også vedtas i denne sammenhengen. Kommunestyret bør også vurdere om det er aktuelt å lage en intensjonsavtale hvis videre dialog med en eller flere nabokommuner fører fram til forslag om sammenslåing. En slik intensjonsavtale bør behandles i alle de aktuelle kommunestyrene, og kan være et godt og konkret utgangspunkt for høring blant innbyggerne i kommunene.

Hvordan utredningsarbeidet organiseres og styres vil være opp til den enkelte kommune. Det anbefales at kommunestyret involveres i arbeidet og jevnlig informeres om arbeidet, f.eks. ved eget/egne temamøter om kommunereform og med fast informasjon i kommunestyremøtene om framdrift og aktuelle problemstillinger.

Det er også svært viktig at kommunen koordinerer sine prosesser med nabokommuner som er aktuelle for dialog om sammenslåing. Manglende koordinering kan gi problemer knyttet til framdrift for prosessene, det kan også føre til at kommuner utreder alternativer som ikke viser seg å være aktuelle, eller at kommuner blir «akterutseilt» med tanke på dialog om mulige alternativer.

Kommunevalget til høsten kan også gi utfordringer når det gjelder framdriften av arbeidet, og det er viktig å sørge for at arbeidet ikke stopper opp over lang tid høsten 2015. Kommunen kan i så fall få dårlig med tid å komme i mål i forhold til det tidsløpet Stortinget har lagt opp til (nærmere om framdrift og tidsfrister i kapittel 5).

4. OM MEDVIRKNING OG INNBYGGERDIALOG

Om Inndelingslova

Inndelingslova § 10 sier at innbyggerne bør høres for kommunestyrene gjør vedtak om evt. sammenslåing. Dette betyr at kommunene juridisk sett ikke pålegges å ha noen form for innbyggerhøring, og kommunene står også fritt til å velge høringsmetode ved høring.

Om alternative måter å gjennomføre høringer på

Valg av høringsform bør vurderes ut i fra hvilke krav som det er naturlig å stille i en høringsprosess. Det er her snakk om den aktuelle høringsmåten bidrar til:

- Å frambringe representativ informasjon
- Å skape god lokal dialog
- At innbyggernes standpunkter bygger på kunnskap og innsikt
- Å gi informasjon om styrken i innbyggernes standpunkter og hvilke argumenter som er utslagsgivende.

Aktuelle møter å gjennomføre høringer på kan være ved hjelp av:

- Opinionsundersøkelser
- Lokale folkeavstemminger
- Ordinær høring
- Utvidede folkehøringer, søkekonferanser, visjonsseminar
- Fokusgrupper
- Referansegrupper og innbyggerpanel

Fra forskerhold påpekes det at de ulike alternativene har sine fordeler og ulemper i forhold til de spørsmålene som stilles ovenfor. Ved valg av måte er det viktig å være bevisst hvilke hensyn som ivaretas med de ulike alternativene. Det kan derfor også være aktuelt å bruke ulike former for innbyggerhøring i ulike faser av prosessen.

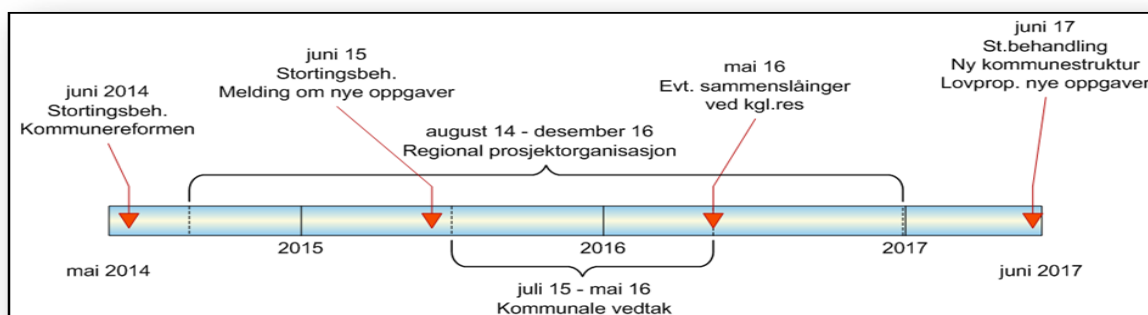
Et annet poeng kan være å ha ekstra stort fokus på hvordan en får de yngre deler av kommunens befolkning i tale på en konstruktiv måte. De er jo de unge som skal arve den kommunestrukturen som nå skal legges. Distriktssenteret (se kapittel 8) utarbeider nå i samarbeid med fylkesmannen og fylkeskommunen i Nord-Trøndelag en formidlingspakke spesielt beregnet mot ungdom. Denne vil bli gjort tilgjengelig når den er ferdig utarbeidet innen kort tid.

For mer info om innbyggerinvolvering vises det f.eks til [Rapport fra Telemarksforskning - Hvordan gjennomføre en kommunesammenslåing](#) og til info fra KMD [Om ulike medvirkningsordninger](#).

5. MILEPÆLER, FASER OG FORMALITETER I KOMMUNEREFORMARBEIDET

Nasjonal framdriftsplan med milepæler

Stortinget har sluttet seg til denne tidsplanen som regjeringen har foreslått:

Disse milepælene legger rammene for prosessene i Aust-Agder.

Anbefalt lokal framdriftsplan med milepæler

Basert på de nasjonale milepælene anbefaler Fylkesmannen i Aust-Agder kommunene i fylket i hovedtrekk å følge den framdriftsplanen som er vist under. Det forutsettes at kommunene følger et løp hvor kommunale vedtak fattes i 2016 og faktisk iverksetting av evt. nye kommuner skjer fra senest 2020:

Fase 1 – Oppstarts – og orienteringsfase (ferdig innen 31.12.14)

Alle kommuner i Aust-Agder skal i løpet av høsten 2014 ha orientert seg om reformarbeidet og gjort vurderinger og valg knyttet til arbeidet med lokale utredninger (inkl. vurdering om deltakelse i utredninger i regi av regionrådene).

Fase 2 – Utrednings og dialogfase (ferdig innen 31.12.15)

- Del 1: **Våren 2015** (innen 01.07.15):
 - Kartlegging av den enkelte kommunens utfordringsbilde (arbeid i egen regi og i evt. fellesprosesser i regi av regionrådene).
 - Evt. lokale prosesser med innbyggerinvolvering
 - Valg av partner(e), dvs. den/de aktuelle kommunen(e) en vil ha videre dialog om mulig sammenslåing med.
 - Undervegsrapportering med status for den enkelte kommune til Fylkesmannen (pr. 01.07.15)
- Del 2: **Høsten 2015** (innen 31.12.15):
 - Dialog om sammenslåing med aktuelle kommuner
 - Informasjon om kommunereformen til de nyvalgte kommunestyrene, Fylkesmannen i samarbeid med KS.

Fase 3 – Hørings og vedtaksfase (ferdig innen 01.07.16)

- Oppsummering og anbefaling av konkrete forslag i den enkelte kommune.
- Evt. utarbeidelse av en felles intensjonsplan med den/de kommunene en foreslår å slå seg sammen med.
- Evt. Lokal høring etter inndelingslova.
- Endelige vedtak i de enkelte kommunestyrene (innen 31.05.16).
- Innsending av vedtaket til Fylkesmannen innen 01.07.2016.
- Høsten 2016: Fylkesmannen skal på selvstendig grunnlag gjøre en vurdering av de samla kommunestyrevedtaka der det blir lagt vekt på helheten i regionen og fylket innen 31.12.2016.

Fase 4 – Fylkesmannens vurdering og tilbakemelding til KMD (innen 31.12.16)

- Fylkesmannen oppsummerer og gjør sin selvstendige vurdering med vekt på helheten i regionen og fylket. Dette meldes tilbake til departementet innen utgangen av høsten 2016.
- Kommunereformprosjektet hos Fylkesmannen avsluttes innen 31.12.2016.

Stortingsbehandlingen av forslag om ny helhetlig kommunestruktur, nye oppgaver og nytt inntektssystem skal skje våren/forsommeren 2017. Deretter blir det en gjennomføringsfase 2017 – 2020 i samsvar med gjeldende lov om kommunesammenslåinger/grensejusteringer.

Om formaliteter knyttet til kommunesammenslåing

Kommuner som ønsker å slå seg sammen må gjøre to formelle vedtak i denne sammenhengen (det er Inndelingslova som gir hjemmel i slike saker).

1. Vedtak om at kommunen ønsker å slå seg sammen med den/de aktuelle kommunene.
Etter at kommunene har gjort et slikt vedtak skal Fylkesmannen i samråd med KMD kalle inn til felles kommunestyremøte hvor følgende skal behandles:
 - Forslag til navn på den nye kommunen.
 - Antall medlemmer i det nye kommunestyret.
 - Kriterier for sammensetning og funksjoner til en fellesnemnd (fellesnemnden har ansvar for å styre og følge opp sammenslåingsprosessen i perioden fra det er gjort vedtak og fram til sammenslåingen blir satt i verk).
 - Valg av revisor for aktiviteten i fellesnemnden.
 - Oppretting av evt. andre fellesorgan
2. Etter at punktene vist over er drøftet i et felles kommunestyremøte skal de enkelte kommunestyre stadfeste enigheten i nye kommunestyrevedtak.

Vedtakene i pkt. 2 er grunnlaget for en kongelig resolusjon (Kongen i statsråd) som er den endelige beslutningen om den aktuelle sammenslåingen.

Ved iverksetting fra 2020 vil kommunestyrevalget høsten 2019 bli valg til kommunestyrene i de nye kommunene.

Kort om gjennomføringsfasen

Gjennomføringsfasen vil omfatte en planleggingsdel og en implementeringsdel (iverksettingsdel). Omfanget og kompleksiteten av dette arbeidet vil variere avhengig av hvor mange kommuner som er involvert, og hvilke løsninger som velges. Å etablere en helt ny organisering vil trolig medføre mer krevende og omfattende prosesser enn om det velges en løsning hvor man tilpasser den ene kommunes organisasjon til en annen.

Gjennomføringsfasen i de frivillige sammenslåingene som er iverksatt i moderne tid, har variert fra under 1 ½ til så mye som 3 ¾ år. KMD har i de senere årene anbefalt minimum 1 ½ år for slike prosesser. En gjennomføring på ca. 1 ½ år forutsetter rask framdrift, at prosessen er godt planlagt og at det er satt av tilstrekkelig med ressurser i den prosjektorganisasjonen som trengs til arbeidet.

6. ØKONOMISKE RAMMER OG VIRKEMIDLER FOR REFORMEN

Økonomiske virkemidler fra statlig hold

Stortinget har lagt opp til følgende økonomiske virkemidler for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, dvs. for sammenslåinger hvor det er fattet nasjonalt vedtak innen utgangen av 2017.

Engangskostnader og reformstøtte: Kommuner som slår seg sammen får dekket engangskostnader som oppstår, f.eks. til å lage en prosjektorganisasjon for planlegging og gjennomføring. Støtten regnes ut etter en fast modell basert på antall kommuner og antall innbyggere som en sammenslåing innebærer. Minimumsbeløpet er 20 mill. kroner. Beløpet utbetales når vedtak i Stortinget om sammenslutning er gjort.

Slår kommuner seg sammen i perioden vil de også få det som kalles reformstøtte. Støtten er avhengig av folketall, men er på minimum på 5 mill. kroner og maksimum 30 mill. kroner. Midlene utbetales på det tidspunkt sammenslåing iverksettes.

Samlet kan en ved sammenslåing f.eks. av kommunene Gjerstad, Risør, Vegårshei, Åmli, Tvedestrand, Arendal og Grimstad få følgende i støtte til engangskostnader og reformstøtte:

Støtte til engangskostnader (1000 kr)	60 000
Reformstøtte (1000kr)	30 000
Samlet	90 000

En forutsetning for å få utbetalt slik støtte som her er vist er at de aktuelle kommunene slår seg sammen i reformperioden, og at nasjonalt vedtak er fattet innen utgangen av 2017.

Inndelingstilskuddet: Sammenslåtte kommuner får et inndelingstilskudd som en kompensasjon for redusert rammetilskudd som en kommunesammenslåing innebærer. Dette betyr at en får overføringer av midler via inntektssystemet som om den nye kommunen fortsatt var oppdelt etter gammel struktur. Denne ordningen får den nye kommunen beholde i 15 år etter sammenslåing, deretter trappes den ned med 20 % pr. år i løpet av 5 år. Hvor mye dette utgjør for en ny sammenslått kommune kan du enkelt gjøre en beregning på ved å bruke regnemodellen fra KS, se lenke [Modell for beregning av inndelings-tilskuddet fra KS](#)

Som et eksempel vises her effekten dette får ved at f.eks. Bykle, Valle, Bygland og Evje- og Hornnes slås sammen.

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj)	-38 511
Tap småkommunetilskudd	-5 475
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	4 552
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	0
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	39 434
Netto utslag etter inndelingstilskudd	0

Støtte til informasjon og folkehøring

Alle kommuner som går gjennom en reformprosess innen sommeren 2016 vil få dekket kr. 100.000,- til utgifter knyttet til informasjon og folkehøringer. Det er ikke bindinger på hvilke informasjons- og høringstiltak en lokalt vil gjennomføre.

Andre kostnader ved lokalt utredningsarbeid: Alle kommunene i Aust-Agder får i 2015 skjønnsmidler fra fylkesmannen til arbeidet med reformen. 1 million kroner er allerede fordelt til kommunene basert på andel av folketallet i fylket. Eventuelle skjønnsmidler til kommunereform-relaterte aktiviteter i 2016 er ikke avklart. Andre kostnader som utredningsarbeidet kan innebære i perioden må dekkes innen kommunens egne rammer eller via fellesmidler som evt. finnes i regionrådenes budsjetter.

7. FYLKESMANNENS ROLLE OG OPPGAVER I REFORMARBEIDET

Nærmere om Fylkesmannens rolle og oppgaver i reformarbeidet

Fylkesmennene er gitt en sentral rolle knyttet til gjennomføringen av reformen, som «tilrettelegger og koordinator i de prosessene som skal gjennomføres lokalt/regionalt». Regjeringen sitt oppdragsbrev til Fylkesmennene ble sendt 24.6.14, se lenke: [Kommunalministerens oppdragsbrev til fylkesmennene](#)

Fylkesmannen i Aust-Agder definerer denne rolle som tilrettelegger og koordinator til å innebære følgende oppgaver:

- Få med alle kommunene i Aust-Agder i prosessen, dvs. påse at kommunene tar sitt utredningsansvar på alvor (reelle og framtidsrettede lokale prosesser og vurderinger for egen kommune basert på hovedmålene i reformen), og forholder seg til de skisserte tidsrammene for prosessen med endelig lokalpolitisk vedtak våren/forsommeren 2016. Fylkesmannen vil spesielt følge opp de kommunene som ikke på eget initiativ tar nødvendig lokalt lederskap i denne prosessen, dette i tråd med «bestillingen» fra stortingets Kommunal- og forvaltningskomité.

- Veilede kommunene knyttet til juridiske, økonomiske, faglige og prosessuelle spørsmålsstillinger som reises/oppstår i reformarbeidet og om nødvendig videreformidle slike til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og Kompetansesenteret for distriktsutvikling (KDU).
- Være dialogpartner for kommunenes politiske og administrative ledelse sitt arbeid med reformen (hvis kommunene ser dette som ønskelig).
- Deltakelse i ulike møter i kommunale organ eller i regi av andre aktører med informasjon om bakgrunn og status for reformarbeidet mv.
- Arrangere seminarer og fellesmøter for kommunene om reformarbeidet. Fylkesmannen vil primært forsøke å bruke eksisterende møtearenaer til dette formålet, dvs. ordfører- og rådmannsmøtene og møtene tilknyttet framlegging av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet. Fylkesmannen vil samarbeide med KS Agder om slike samlinger.
- Sørge for god kontakt og samarbeid/samordning med tilstøtende fylkesmannsembeter.
- Fordele skjønnsmidler til reformarbeid i de enkelte kommunene/regionrådene.
- Kommunestyrevedtakene i Aust-Agders 15 kommuner skal danne grunnlaget for Fylkesmannens vurdering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet høsten 2016. Fylkesmannen skal på selvstendig grunnlag gjøre en samlet vurdering der det legges vekt på helheten i regionen og fylket. Fylkesmannen skal også gjøre en vurdering om vedtakene i kommunene er i tråd med hovedmålene i reformen.
- Formell saksbehandling etter Inndelingslova ved faktiske kommunesammenslåinger.

Om Fylkesmannens prosjektorganisering

Fylkesmannen i Aust-Agder har for sitt eget arbeid med reformen lagt til grunn en prosjektorganisering av arbeidet med kommunereformen i Aust-Agder med følgende organisering:

Kontaktpersoner hos Fylkesmannen

Følgende personer har ulike funksjoner knyttet opp mot kommunereformarbeidet og kan kontaktes. Fortrinnsvis kontaktes prosessveilederen i første omgang som vil koordinere og videreformidle spørsmålsstillinger.

Navn	Tittel	Funksjon i reformarbeidet	Tlf.	E-post
Øystein Djupedal	Fylkesmann	Overordnet ledelse, deltakelse i ulike møter/samlinger, kontakt opp i mot storting, regjering, dept.	37017899 48018010	fmaaokd@fylkesmannen.no
Knut berg	Assisterende fylkesmann	Daglig ledelse	37017501 97599524	fmaakbe@fylkesmannen.no
Jarle Bjørn Hanken	Prosessveileder for kommune-reformen	Generell veiledning, koordinering, hovedkontakt mot kommunene, deltakelse i ulike møter/samlinger mv	37017811 40406700	fmaajbh@fylkesmannen.no
Eva Louise Jørlo	Direktør	Juridiske spørsmål	37017556	fmaaejo@fylkesmannen.no
Jostein Nordhus	Rådgiver	Økonomiske spørsmål	37017864 95117889	fmaajno@fylkesmannen.no
Ole Wilhelm Svensen	Seniorrådgiver	Kommunikasjons- og informasjons-spørsmål	37017810 98218092	fmaaows@fylkesmanne.no

8. ANDRE AKTØRER I REFORMARBEIDET

Kommunesektorens organisasjon (KS)

KS representerer alle norske kommuner, og ønsker ikke å ta et tydelig standpunkt for eller imot spesielle/konkrete løsninger i dette reformarbeidet. KS ønsker likevel, både sentralt og regionalt, å samarbeide med fylkesmennene og å tilrettelegge for og gi prosessveiledning lokalt. Regjeringen ser på KS som en sentral aktør i reformen, og har bedt fylkesmennene om å samarbeide med KS regionalt.

På Agder er KS-Agder medlem av Samordningsgruppen, se organisasjonskartet i kapittel 7, og det er etablert kontakt og samarbeid med KS knyttet til det daglige arbeidet overfor kommuner og regionråd. Seniorrådgiver Lars Dahlen i KS-Agder

jobber spesielt opp i mot reformen, han kan kontaktes på tlf. 24132633/ 91151406 og e-post lars.dahlen@ks.no

Distriktssenteret - KDU (Kompetansesenter for distriktsutvikling)

KDU har samlet mye dokumentasjon knyttet til erfaringer fra tidligere kommunesammenslåinger og har kompetanse knyttet til ulike lokale utviklingsprosesser. KDU sin rolle i reformarbeidet skal bl.a. være å bistå prosessveilederne i de ulike fylkene. KDU kan av kapasitetsmessige grunner ikke bistå enkeltkommuner eller samling av kommuner i konkret utredningsarbeid.

Aust-Agder fylkeskommune

Fylkeskommunene har i utgangspunktet ikke noen vesentlig rolle i kommunereformarbeidet. Dette følger av at Stortinget har forutsatt at fylkeskommunene skal bestå inntil det foreligger en robust kommuneinndeling og kommuner har fått tilført nye oppgaver. Det forutsettes fra Stortinget at dersom det diskuteres forslag til kommunesammenslåinger som påvirker fylkeskommunenes grenser, skal også de aktuelle fylkeskommunene involveres. KMD ønsker også å legge til rette for at fylkeskommunene får anledning til å uttale seg om foreslåtte endringer i kommuneinndelingen før Stortinget fatter endelige vedtak. På Agder er begge fylkeskommunene deltaker i Samordningsgruppen, se ovenfor.

9. RAPPORTER, UTREDNINGER OG VERKTØY

Det finnes mye skriftlige materiale om kommunereformen og kommunereformarbeid, og det aller meste er tilgjengelig på nettet. Det dreier seg om offentlige utredninger, ulike forskningsrapport, veiledere og praktiske internettbaserte verktøy. Verktøyene gir oversikt over relevante nøkkeltall og utviklingstrekk for enkeltkommuner og nye «simulerte» kommuner. Nedenfor er det lagt inn lenker til sentrale dokumenter og verktøy som omhandler kommunereformen og til noen andre nettsteder som kan være nyttig i det kommunale utredningsarbeidet (ikke uttømmende). Noen av lenkene har oversikt over ytterligere relevante lenker. Lenkene er systematisert etter hvilken instans/ organisasjon som har lagt ut materialet. For å følge lenkene, trykk Ctrl-tasten pluss museklikk.

Kommunal- og moderniseringsdepartement (KMD)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har samlet mye reformrelatert materiale på sine nettsider, se kommunereform.no. Under er det lenker til en del sentrale dokumenter og verktøy fra KMD:

- [Kommuneproposisjon 2015 - meldingsdel om kommunereform](#)
- [Kommunal- og forvaltningskomiteens \(Stortinget\) innstilling vedr. kommunereform](#)

- [Kommunaldepartementets ekspertutvalg \(VABO\), Kriterier for god kommunestruktur, sluttrapport](#)
- [Utredningsverktøyet "Ny kommune"](#)
- [Veien mot ny kommune - veileder fra KMD for utredning og prosess](#)
- [SoS - Spørsmål og svar knyttet til kommunereformen](#)
- [Veileder om lokaldemokrati](#)
- [Rundskriv om "Inndelingslova"](#)
- [KMDs oversikt over og lenker til relevante forskningsrapporter](#)

Distriktssenteret - KDU (Kompetansesenter for distriktsutvikling)

Distriktssenteret skal hente inn og dele erfaringer fra kommunesammenslåinger og samler kontinuerlig utredninger, rapporter og verktøy knyttet til kommunereformarbeidet, se:

- [Distriktssenteret - kommunereformside](#)

Kommunesektorens organisasjon (KS)

Kommunesektorens organisasjon (KS) legger også ut reformrelatert informasjon, se lenke til nylig utarbeidet samlenotat/temahefte om kommunereformen. Dette temaheftet tar for seg en rekke sider av reformen og har lenker til mye nyttig materiale. KS har et ekstra fokus på arbeidsgiverrelaterte problemstillinger opp i mot reformen, se lenker under.

- [Temahefte - kommunereformen](#)
- [Modell for beregning av støtte til engangskostnader, reformarbeid og inndelingstilskuddet](#)
- [Arbeidsgiverpolitikk ved kommunesammenslåinger - sammendrag](#)
- [Arbeidsgiverpolitikk ved kommunesammenslåing - full rapport](#)
- [Arbeidsrettslige problemstillinger ved kommunesammenslåing](#)

Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner

Aust- og Vest- Agder fylkeskommuner har en felles statistikkportal knyttet til Regionplan Agder 2020, se nedenfor.

- [Regionplan Agder - Statistikkportal](#)

Fylkesmannen i Aust-Agder

Fylkesmannen har laget såkalte «Kommunebilder» for de enkelte kommunene i fylket. Her finner du oversikt over sentrale utviklingstrekk, utfordringer og handlingsrom på de feltene som Fylkesmannen har oppdrag og dialog mot kommunene. Kommunebildene for hver enkelt kommune ble sist oppdatert i 2014. se:

- [Kommunebilder for Aust-Agder 2014](#)

Følgende vil senere i kommunereformprosessen bli gjort tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside:

- Statusrapporter fra kommunene med frist 1.7.2015
- Alle kommunestyrevedtak om sammenslåing med frist 1.7.2016
- Sluttrapport fra Fylkesmannen høsten 2016

10. AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Fylkesmannen ser at oppdraget Stortinget har gitt kommunene om å vurdere og å avklare om det er aktuelt med sammenslåing med nabokommuner, er et omfattende, komplekst og krevende oppdrag. Fylkesmannen ser også at det innad i fylket er en del ulike utfordringer fra kommune til kommune og fra innland til kyst.

Fylkesmannen forutsetter at kommunene tar føringene fra Stortinget på alvor og går inn i denne prosessen med «åpne og søkende sinn». Det handler om å arbeide for å skape best mulig forutsetninger for framtidige gode tjenester for våre innbyggere, levende lokaldemokrati og sterke og konkurransedyktig regioner. Hva en lokalt mener gir de beste forutsetningene for framtiden er det er det store og viktige spørsmålet som kommunestyrene har fått ansvaret med å gi et svar på.

For de kommunene som velger en kommunesammenslåing, er Fylkesmannens anbefaling at perspektivet ikke bør være «å bare slå seg sammen», men at det skal bygges «en ny kommune» for framtiden.

Fylkesmannen ønsker med dette lykke til med arbeidet!

Vedlegg 1. Brev fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tor Sanner til landets ordførere.

Ordførerne i alle landets kommuner

Deres ref

Vår ref

Dato

-

.08.2014

Invitasjon til å delta i reformprosessen

Regjeringen presenterte kommunereformen 14. mai 2014 i kommuneproposisjonen 2015. Der ble viktige utviklingstrekk, mål for reformen, en plan for gjennomføringen av reformprosessen og virkemidler i reformen beskrevet.

Det er om lag 50 år siden Norge sist gjennomførte en kommunereform. Mye har endret seg siden midten av 1960-tallet. Norge er i endring. Det som endres, er befolkningsmønstre, kommunikasjonsmuligheter, næringsstruktur og velferdsbehov. Kommunene har også fått mange nye oppgaver. Nå er tiden inne til å se noen tiår framover. Kommunereformen skal sikre gode og likeverdige tjenester til våre innbyggere der de bor.

Kommunal- og forvaltningskomiteen la 12. juni frem sin innstilling (Innst. 300 S (2013–2014)) om kommuneproposisjonen 2015. Saken ble behandlet i Stortinget 18. juni. Stortingets behandling viser at det er flertall på Stortinget for en reform. Det er også bred politisk tilslutning til at det er behov for endringer i kommunestrukturen, målene for reformen, og at prosessene skal starte opp til høsten. Det er videre enighet om de økonomiske virkemidlene, herunder at reformstøtte også skal gis til kommuner som blir under 10 000 innbyggere. Jeg vil komme tilbake til innretningen på reformstøtten i forbindelse med statsbudsjettet for 2015.

Målene for reformen er gode og likeverdig tjenester til innbyggerne, en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, kommuner som er bærekraftige og økonomisk robuste, og et styrket lokaldemokrati.

På bakgrunn av Stortingets behandling og klarsignal til reformen ønsker jeg å invitere alle landets kommuner til å delta i prosesser med sikte på å vurdere og å avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner.

Postadresse: Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Akersg. 59 Telefon: 22 24 90 90 Telefaks: 22 24 27 40
Org. nr.: 972 417 858

Verktøy til kommunene

Et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen understreket ”at det er eit utredningsansvar for alle kommuner”. Jeg forstår dette slik at alle kommuner skal gå gjennom prosessen med å diskutere og vurdere sammenslåing og at prosessen avsluttes med et kommunestyrevedtak senest innen våren 2016.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet utvikler nå verktøy som vil være et alternativ til de lokale utredningene som vanligvis gjennomføres når kommuner ønsker å vurdere sammenslåing. De nye redskapene vil gi kommunene et sterkere eierskap til både prosessen og de vurderingene som skal gjøres.

Det skal lages en nettløsning der kommunene vil få oversikt over befolkningsutvikling, arbeidskraftbehov innen ulike sektorer, nøkkeltall for økonomi og tjenesteproduksjon, pendlingsdata for egen kommune og for regionen den tilhører. Slik vil kommunene få en oversikt over viktige forhold for seg og aktuelle sammenslåingskandidater, i tråd med det tradisjonelle utredninger har fremskaffet. Disse dataene bør suppleres med informasjon dere innhenter om egen virksomhet, som for eksempel hvilke interkommunale samarbeider dere inngår i, oversikter over fagmiljøer (kapasitet og kompetanse) mv. for å få et helhetlig bilde av utfordringer og muligheter for kommunen og regionen.

Departementet vil også lage en veileder om hvordan dere kan starte opp prosessene med å vurdere utfordringer og muligheter. Veilederen vil inneholde råd og tips for hvordan en kan tilrettelegge for en god prosess, bl.a. involvering av innbyggere, næringsliv og frivillige lag og organisasjoner. Vi tar sikte på at både nettløsningen og veilederen vil være tilgjengelig på www.kommunereform.no i slutten av september.

Kommunene vil få dekket kr 100 000 til utgifter knyttet til informasjon og folkehøring, jf. inndelingslova § 10. Loven setter ikke krav til hvordan innbyggerne skal høres, så hvert kommunestyre må selv ta stilling til hvordan dette skal skje. Departementet vil utarbeide et opplegg for en innbyggerundersøkelse som kommunene vil få tilbud om å bruke i høringen av innbyggerne. I tillegg til å stille spørsmål om sammenslåingsalternativer, kan det også stilles spørsmål om hvilke forventninger innbyggerne har til det framtidige tjenestetilbudet og hvordan de vurderer potensialet for utvikling og vekst. Alle kommuner som går gjennom reformprosessen og som gjør kommunestyrevedtak innen sommeren 2016 vil få utbetalt kr 100 000.

Fylkesmannen har fått ansvar for å igangsette og lage rammer rundt de lokale prosessene. Mange er i gang med oppstartsmøter med kommunene. Fylkesmannen vil sammen med KS tilrettelegge for at det blir gode og lokalt forankrede prosesser. I hvert fylkesmannsembete vil det være prosessveiledere som kan bistå kommunene, lage møteplasser, og som kan melde tilbake til departementet om det er spesielle forhold vi bør være oppmerksomme på.

To løp i prosessen

Jeg har lagt vekt på at det skal være to løp i reformprosessen, blant annet for å sikre at de som er tidlig ute, ikke skal behøve unødige opphold i prosessene. For kommuner som gjør

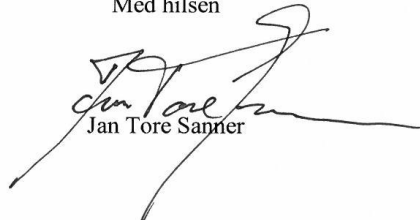
kommunestyrevedtak i løpet av høsten 2015, vil departementet legge til rette for at sammenslåing skal kunne vedtas ved kongelig resolusjon i løpet av våren 2016. Betingelsene for dette er at kommunestyrevedtakene er likelydende, den foreslåtte sammenslåingen er i tråd med målene i reformen, og at sammenslåingen ikke medfører at flere enn én kommune må skifte fylkestilhørighet. Disse sammenslåingene vil kunne tre i kraft fra 1. januar 2018.

Det andre løpet, som vil gjelde de fleste kommunene, krever vedtak senest innen sommeren 2016. Jeg vil her vise til at flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen understreker at "det er viktig at alle kommunar gjennomfører lokale prosessar knytt til kommunereforma og melder tilbake innan fristen". Jeg vil våren 2015 legge fram et forslag for Stortinget om nye oppgaver til større og mer robuste kommuner. Hvilke nye oppgaver kommunene får, vil med andre ord være kjent innen kommunestyrene skal fatte vedtak om veien videre. Regjeringen planlegger å fremme en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017. Sammenslåingene som blir vedtatt av Stortinget, vil som hovedregel tre i kraft 1.1.2020, i etterkant av kommunevalget høsten 2019.

Arbeidet vi nå starter, skal legge grunnlaget for en robust kommunestruktur som skal stå seg i lang tid fremover. Jeg har tillit til at dere nå viser lokalt lederskap og finner de beste løsningene for innbyggerne. Erfaringer tilsier at de beste løsningene oppnås gjennom gode lokale prosesser. Mange kommuner er allerede godt i gang med diskusjonene, noe som er oppløftende og inspirerende for oss andre. Det er viktig nå at alle kommuner setter i gang med prosesser i tråd med det et bredt stortingsflertall tydelig har uttrykt forventninger om.

Jeg ønsker dere lykke til!

Med hilsen

Jan Tore Sanner

Kopi:
Fylkesmannen
KS